СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 25. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 1-го лютого 1939. No. 25. Jersey City, N. J., Wednesday, February 1, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи"і BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу BErgen 4-1616. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

СУДДЯ МЕНТОН ЗРЕЗИГНУВАВ

ВАШИНҐТОН. — Федеральний суддя Ментон, якому нюйорський прокуратор Дюї закинув низку перекупств, під натиском головного федерального прокуратора, Морфія, зрезиґнував. Тим він посередньо потвердив, що почувається до якоїсь вини. Одначе в своїй заяві він сказав, що робить це тому, щоб не викликувати безпотрібних публичних дискусій, які моглиб підірвати загальну повагу до американського судівництва. Притім він також сказав, що зовсім не почувається до вини, а гроші, які побирав, або позичав від ріжних сторін, що мали розправи в його суді, цілком не впливали на його судові присуди. Та хоч він своєю резиґнацією запобіг настільки, що конґресовий судівничий комітет не буде далі застановлятися, щоб його силою усунути, то проте розшуки над його фінансовими справами, звязаними з судівництвом, будуть продовжатись.

ТВОРИТЬСЯ НОВА ОПОЗИЦІЯ В СЕНАТІ.

ВАШИНҐТОН. — Після того, як противникам уряду в сенаті, серед яких є републиканці і демократи, вдалося повалити пропозицію уряду відносно грошей на безробіття, вони тепер задумують ще краще зорганізуватись і постійно поборювати ті пляни уряду, які вони вважають невідповідними. А справи, яких вони не одобрюють, є такі: домагання президента поширити його волю в напрямку обниження вартости доляра; закон Ваґнера про взаємовідносини праці; назначення президентом високих урядовців з лівими поглядами, таких, як Томас Емліє, якому закидають комунізм; реорганізація федеральної допомогової системи.

НОВИЙ ЗЕМЛЕТРУС У ЧІЛЕ.

САНТІЯҐО (Чіле). — В тих околицях Чіле, в яких недавно від землетрусу страшно потерпіло 20 міст і згинуло поверх 30,000 людей, знов був землетрус. Цей черговий землетрус не наробив великої шкоди, бо будинки вже були передтим розвалені. Лиш деякі руїни від того чергового землетрусу розвалилися зовсім. Мало теж було жертв у людях, бо люди опустили міста і живуть у шатрах поза містами.

НЕБУВАЛА ЗАВІРЮХА В ШІКАҐУ.

ШІКАҐО. — Шікаґо й околицю навістила така завірюха з снігами, якої там ще не знає історія. Згинуло притім кількадесять людей. Сотки авт і автобусів сніг зловив на вулицях і там їх присипав. В той сам час у Ню Йорку й околиці лив дощ мов з луба.

КАНАДА НЕ СПІШИТЬСЯ ВПУСКАТИ УТІКАЧІВ.

ОТАВА (Канада). — Канадійський премієр Макензі Кінґ у відповідь деяким жидівським колам, що домагались відкриття дверей для вільного доїзду політичних утікачів з Европи, сказав, що в Канаді до цього не прийде. Канада не відкриє дверей наостіж, а допустить лиш деяких утікачів, розглянувши справу кожного збігця окремо.

РУЗВЕЛТ ДЯКУЄ ЗА ЗБІРКИ.

ВАШИНҐТОН. — В день своїх уродин, що припадають на 30 січня, президент Рузвелт дякував усім жертводавцям, що того дня складали свої жертви на боротьбу з дитячим параліжем. Сам Рузвелт мав колись ту страшну недугу і ґуманітарні кола вибрали собі день його уродин для збірок на ту ціль. Вони теж зробили президента своїм почесним головою. З одного лиш балю в Ню Йорку, в готелі Валдорф-Асторія, прийшло $25,000.

ПОМЕР ЧЕРЕЗ ЗУБОЧИСТКУ В СЕРЦІ.

ЙОНҐСТАВН. — Тут помер чоловік, Майкел Фенске, на недугу, якої лікарі зпочатку не могли ствердити. Коли вони зробили післясмертну секцію, переконалися, що в його серці є зубочистка. Лікарі висказали свою думку, що ту зубочистку небіжчик мусів колись проковтнути і вона, пробивши стіни кишок, дісталась до крови, а з кровю занлила до серця.

АВТОМАТИ ТЕЛЕҐРАФІЧНИХ ДЕПЕШ.

НЮ ЙОРК. — Телеґрафічна компанія „Вестерн Юніон" запровадила автомати, при помочі яких за вкиненням монети можна буде вислати депешу.

ДОБИРАЮТЬСЯ ДО ЕНЕРҐІЇ В АТОМІ.

НЮ ЙОРК. — Двом европейським професорам, що тепер учать у Нюйорськім університеті, вдалося знайти спосіб, як розбити атом. Така сама вістка прийшла з Німеччини, що й там вдалося професорам розбити атом. Вслід за тим передбачають, що науці вдасться увільнити ту величезну енерґію, що міститься в атомі, та пристосувати її до практичного вжитку. Це відкриття викликує з одного боку радість, а з другого страх, щоб ту атомову енерґію не обернути на воєнні цілі, що доведе до цілковитого знищення людського роду.

„МАРШ ДАЙМ".

З нагоди уродин президента Френклина Д. Рузвелта збирають по всій Америці жертви на боротьбу проти страшної недуги параліжу, на котру самий президент колись хорував. Жертви посилають даймами і тому почта до Білого Дому останніми тижнями просто завалена пакунками з цими монетами. На світлині: дві жінки, заняті в почтовій кімнаті Білого Дому, приймають і сортують почту, одержану у відповідь на кампанію за „марш дайм".

Президент Рузвелт святкував 30. січня ц. р. свої 57-мі уродини.

ФАБРИЧКА ФАЛЬШИВИХ МОНЕТ.

На Персенківці у Львові в одному бараку викрили фабричку фальшивих 5- та -4-злотових монет. Підчас ревізії знайшли майстерно вироблені форми й чимало стопленого матеріялу. Арештували кілька осіб. Слідство ще ведеться.

ЩЕ ПРО ЖАХЛИВУ ЗАЛІЗНИЧУ КАТАСТРОФУ В БАСАРАБІЇ.

Зпоміж 142 ранених у великій залізничій катастрофі, що трапилася на Святий Вечір у Басарабії, померло знову 10 осіб, отже досі померли вже внаслідок згаданої катастрофи 103 особи. Ще кільканадцять ранених осіб борються зо смертю.

ЄРЕЇ-ПАТРІОТИ.

73,000 буддійських єреїв у Японії рішили віддати до розпорядимости міністерства фльоти обекти реліґійного культу, як: вази, свічники, прикраси вівтарів і т. п., все з міди. Ці предмети будуть перелиті на муніцію для армії, що бореться в Китаю.

КРАДІЖ І ПІДПАЛ У КООПЕРАТИВІ.

До кооперативної крамниці в Застінечі, пов. Теребовля, ночі з 24. на 25. грудня 1938 р. Злодії забрали тютюн, горівку і деякі мясні вироби. Всі інші товари поскидали на середину крамниці, облили нафтою і підпалили. Втікаючи, злочинці замкнули за собою двері так, що ввесь товар у кооперативі згорів, заки люди дістались до середини. Шкода сягає понад 2,000 зл.

ЗА ЗНЕВАГУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ, ПРЕЗИДЕНТА ТА ОБОХ МАРШАЛІВ.

Перед замісцевим виділом у Сяноці окружного суду з Ясла відбулася розправа проти селянина Романа Сеньчака з Вороблика Шляхотського коло Риманова за провину з ст. 125 § 2 і 152 к. к. Акт обвинувачення закидав підсудному, що він висловився в Римановї зневажливо про президента, обох маршалів і польський нарід. Суддя Зембати засудив підс. Романа Сеньчака на 8 місяців вязниці без припинення виконання кари.

РОВЕРИ — МРІЯ ЕСКІМОСІВ.

Всі памятають трагічну смерть славних американських летунів Віллі Поста й Віллі Роджерса, який був одночасно фільмовим актором та журналістом. Оба летуни згинули підчас лету до північного бігуна.

Трупів нещасних летунів знайшли тоді ескімоси. Пані Май Пост хотіла двох ескімосів, які причинилися до віднайдення її мужа та до перевезення в околиці культурного світу, винагородити грішми. Та — на диво — чесні ескімоси відмовилися прийняти гроші. Тоді вдова хотіла їх винагородити інакше й почала випитуватися, чим вона моглаб зробити ескімосам приємність. Ескімоси дали натяками до зрозуміння, що вони мріють про ровери.

Цікаве лише одно, що ескімоси робитимуть із роверами у краю, в якому землю майже ввесь час прикриває кількаметрова верства снігу.

СМЕРТНИЙ ВИПАДОК ЗО СТРІЛЬНОМ.

Осип Урбанський, літ 30, селянин, з Пресівців, повіт Зборів, розбирав під своєю стодолою артилерійське стрільно. Підчас розбірки стрільно експльодувало й поранило тяжко відломками Урбанського. Раненого перевезли до загальної лічниці в Золочеві, де він і помер.

ЛЯМА НЕ ТЕРПИТЬ УПРЯЖІ.

Лями, найважніше вючне звіря Полудневої Америки, має єдині в своєму роді прикмети. Двигає вона на свому хребті найбільші тягарі, але не рушиться, якщо її запрягти до візка. Не поможе ніякий натиск на неї; вона не зробить ні кроку з візком.

10,000 ЕЛЕКТРИЧНИХ ЛЯМП В ОДНІЙ САЛІ.

Велика саля засідань у лондонській нижчій палаті має 10,000 електричних лямп. Та всі світять разом тільки тоді, коли король бере участь у відкритті парляменту. Підчас звичайних засідань горить тільки одна третина згаданих лямп.

1,500 ВІДДІЛІВ СТШЕЛЬЦІВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

Минулого місяця відбулося засідання управи Т-ва „Пшиспосьобенє Звйонзку Стшелецк-ого" під проводом голови д-ра Й. Бжеського. Ціллю згаданого т-ва підтримати морально і фінансово „стшельців", що змішкують „польскосць" у східній Галичині, де є вже тепер 1,500 відділів „стшельців".

НАМ, АМЕРИКАНСЬКИМ УКРАЇНЦЯМ, НЕ ВСЕ ТРАПЛЯЄТЬСЯ НАГОДА ВИСТУПАТИ ЯК АМЕРИКАНСЬКА ҐРУПА. А СВІТОВА ВИСТАВА В НЮ ЙОРКУ В ЦЬОМУ РОЦІ ЦЕ БУДЕ ПРОБА НАШОЇ СПРАВНОСТИ І НАШОЇ КУЛЬТУРНОЇ СИЛИ В АМЕРИЦІ.

ОТЖЕ УКРАЇНЦІ ЦІЛОЇ АМЕРИКИ: ПІДГОТОВЛЯЙТЕСЯ ДО УЧАСТИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДНІ, 18-ГО ЧЕРВНЯ 1939 Р. А ПРИСИЛАЙТЕ ДАРИ Й ЖЕРТВИ НА ВЗІРЦЕВЕ ВИВЕДЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОГРАМИ!

АДРЕСА ДЛЯ ПОСИЛОК:

NICHOLAS MURASZKO, Treasurer

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASSOCIATION

P. O. Box 1014, Church Street Annex, New York, N. Y.

НЕМА "СЕНЗАЦІЙ" У ПРОМОВІ ГІТЛЄРА

БЕРЛІН. — Очікувана нетерпеливо цілим політичним світом промова німецького канцлера Адольфа Гітлера, яку він виголосив у понеділок у німецькому парляменті, не принесла нічого „алярмуючого". Найбільшу увагу звернуло на себе те місце промови, в якому Гітлер домагався звороту кольоній, загарбаних Німеччині підчас світової війни. Але й тут нема нічого нового й особливого. І те домагання не було нічим страшним ще й з цього боку, що канцлер підкреслив, що Німеччина не думає зачинати війну через ті кольонії.

Лишіть Німеччину в спокою.

Так казав Гітлер, звертаючися в першу чергу в сторону Злучених Держав. Казав, щоб займалися своїми клопотами, а не встрявали в справи Німеччини, які є її домашніми справами. Зокрема звернувся проти секретаря внутрішніх справ Ікеса за його протинімецькі виступи.

При боці Італії.

Гітлер заявив далі з повною рішучістю, що Німеччина стоятиме при Італії, також і на випадок війни.

За поділ багатств світу.

У своїй промові дав Гітлер до зрозуміння, що такі держави як Італія, Японія чи Німеччина також мають право до природних багатств світу, а не тільки „вибранці". А коли Німеччина хоче торгувати наприклад з Полудневою чи Центральною Америкою, то це повинно обходити тільки Німеччину і ті краї, з якими вона хотілаб мати торговельні звязки.

Не американський нарід, а жиди.

Далі Гітлер зазначив, що протинімецька пропаґанда в Америці не є ділом міліонів справжніх американців, а тільки ділом жидівських капіталістів, які ведуть свою пропаґанду через пресу, радіо і фільми.

Не згадав за Україну.

Та найбільше усіх дивує те, що Гітлер не згадав ні словом за Україну, а далі ні за Данціґ та Мемель. А на те найбільше були цікаві.

НАЗАГАЛ ЗАДОВОЛЕНІ З ПРОМОВИ ГІТЛЄРА.

ЛОНДОН. — Є переконання, що в Европі буде спокійно, принаймні якийсь час. Таке є враження з промови канцлера Гітлера, який запевняв, що Німеччина не хоче заколоту.

ФРАНЦІЯ. — Вся преса подає дуже лагідні коментарі щодо промови Гітлера. Каже, що Гітлер не погіршив нею міжнародньої ситуації. Але думають, що таки Україна є в Гітлера на першому пляні.

РИМ. — В Італії надзвичайно врадувалися тим, що Гітлер ясно й недвозначно заявив, що Німеччина буде стояти по стороні Італії на випадок війни.

НЕ ПУСКАЮТЬ ЕСПАНСЬКИХ ЗБІГЦІВ.

ПАРИЖ. — Франція видала приказ не впускати на французьку територію не тільки утікачів з червоної еспанської армії, але й цивільних збігців, навіть жінок і дітей.

ТОРТУРИ ЧЕРВОНИХ.

БАРСЕЛЬОНА. — Американських журналістів обводили по тайних тюрмах, що знаходились по загарбаних червоним урядом монастирях. Показувано їм наявні докази дикунств червоного уряду. Подавано докази, за що кого арештували і які страшні тортури пристосовувано до вязнів, щоб добути від них зізнання. Були докази, що арештовано наприклад жінку тільки за те, що її дім відвідав священик. Таких тайних тюрем відвідано коло 40.

ДОРАДЖУЄ УКРАЇНЦЯМ НЕ СПІШИТИСЬ.

ВАРШАВА. — Польський премієр Складковскі, говорячи про потребу льояльности українців супроти Польщі, сказав іще таке: „Ствердужую, що за часів співжиття з Польщею український нарід розвивається культурно скоро. Розвивається також під господарським оглядом у той спосіб, що, дай Боже, щоб у цілій Польщі населення так розвивалося господарсько, як розвивається в Галичині. Тому вважаю, що небезпекою є, коли український нарід улягає нагальному приспішенню свого розвитку в гарячковий спосіб та простує те, що впроводж віків було покривлене".

ПОБЛАГОСЛОВИВ.

ХУСТ. — Організація Національної Оборони „Карпатська Січ" відсвяткувала перший свій Святвечір, на якому був присутній епископ д-р Нярадій. Преосвященний поблагословив вечерю й січовиків і роздав їм медалики з образом Божої Матери, а в промові сказав таке: „Хорони вас, Божа Мати, у ваших змаганнях і благослови вас, Боже, у вашому ділі".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

[illegible] редакція не відповідає

ПЕРЕДПЛАТА: Поодинока число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з пятниці (з анґлійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ

За кожну зміну адреси влатиться 10 центів

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА ДОПОМОГУ БЕЗРОБІТНИМ

Минулої суботи сенат ухвалив проєкт закону про додаткові видатки на допомогу безробітним, на основі котрого федеральний уряд мав би видати до кінця фіскального року суму 725 міліонів долярів. Якщо ця ухвала стане законом, вона буде мати великий вплив на господарське й суспільне життя Америки в найближчих роках.

Ухвала годиться щодо висоти суми, визначеної на допомогові роботи, з ухвалою палати послів, хоч вона ріжниться від неї в багатьох інших точках. Обі знову ухвали щодо висоти визначеної на допомогу суми ріжняться від домагання, яке в цій справі поставив президент Рузвелт, а ріжниться на поважну суму 150 міліонів долярів. Значить, федеральний уряд обчисляє, що на належну допомогу безробітним треба 150 міліонів долярів більше, ніж це думають законодавці в конґресі.

Хто має слушність, себто чиї обчислення наближаються краще до потреб громадянства, не важко вгадати. Кожний з конґресменів і сенаторів може при найкращій волі знати лише потреби своєї округи. Знати всю суму, потрібну для цілого краю, виходить звичайно поза межі інтересів кожного з них.

Щоб оправдати чимось перед краєм це обнижування потрібної на допомогові роботи суми, противники такої допомоги пустили хитру пропаґанду про те, що, мовляв, допомогових фондів правляча партія вживає для політичних цілей, себто, що вона дає допомогу під умовою, що запоможений буде попирати правлячу партію, котра розділює допомоги, та пропаґанду, що, мовляв, гроші, видані на допомогу, властиво розтрачено без ніякої користи для громадянства. Не дасться заперечити, що правляча партія, чи її представники на урядових позиціях вживають розділювання фондів для будови політичної партії, і велика частина допомогових фондів певно пішла марно, бо наділені такими роботами люди не працюють так пильно й справно, як працює робітник при приватнім бизнесі, одначе з цього всього ще не можна вносити, що всі просто гроші, видані на допомогові роботи, розтрачено. Люди в краю часто забувають, що за гроші, видані на допомогові роботи, зроблено багато корисної, ба навіть потрібної праці. Адміністрація Поступу Праць („Доблю-Пі-Ей") збудувала 39,000 миль нових доріг; поправила 140,000 миль існуючих доріг; збудувала 19,229 мостів, направила 18,035; виставла коло 50,000 нових будинків таких, як: шпиталі, школи, бібліотеки, суди, тощо; навчила писати й читати коло міліон неграмотних, і т. і.

Правда, удержувати безробітного простою запомогою є дешевше, ніж давати йому працю, але на довшу мету краще дати людині працю, ніж удержувати її при житті без праці.

ПЛЯНОВИЙ НАСТУП НА „РІДНУ ШКОЛУ"

Передовсім мале пояснення: „Рідна Школа" це не якась школа, що вчить рідною мовою, як це нераз називають у вас українську школу при церкві, чи якомусь товаристві. Це могутня інституція, що вже 57 літ діє на українській землі Галичини. Діє вона тут безпосередньо, удержуючи свої власні школи та ріжні виховні заведення. Але її діяльність має посередній вплив на виховання української молоді по всіх усюдах. І саме про пляновий наступ на цю то інституцію хочемо сказати кілька заввaґ, щоб український загал поза Галичиною міг зорієнтуватися, в чому річ, та подумав над тим, чи не міг би й він стати чимсь тій преважній інституції у пригоді.

Ніхто не заперечить, що одним з найважніших чинників для відродження, освідомлення й розкріпощення якогось народу — це власна школа. Власна — не за її матеріяльною чи фізичною приналежністю, але за її засобами, за її духом. Цього не тільки ніхто з думаючих людей не заперечить, але навіть звичайні собі люди у своїй підсвідомості цю правду повторюють, голосять та її здійснення у практиці домагаються. Так є воно в усіх народів, так є і в нас. Нема такої смуги української землі, де від найдавніших часів, скажемо без перебільшення, безперервно не луналаб голосніше, чи скромніше вимога: дайте **рідну школу** нашим дітям. Так було у Великій Укаріні в часі її пробудження, так було в Галичині від проголошення конституції в Австрії, так було в Карпатській Україні за мадярських і за чеських часів, так було і є й сьогодні на Буковині, отже на всіх тих землях, де наш нарід мешкає як автохтон. А коли на американській землі український нарід ще не почуває себе автохтоном і не живе у збитій, одноцілій масі і тимсамим не почуває за собою права ставити до держави такої вимоги, то ставить її до **себе самого.** І як нераз важко воно приходить, українці даної місцевости стягаються з останнього й основують на місці українську школу, таку, на яку їх стати.

З тієї короткої пригадки видно, що в українського народу є вже вроджене відчуття потреби **рідної школи,** що недостачу такої школи вважає наш нарід за найболючішу кривду, що для тієї справи він готов здобутися на найбільші моральні й матеріяльні жертви. Це деколи підсвідоме поступовання має повне оправдання. То не клюб, де члени зійдуться на розвагу; то не товариство, що на випадок якоїсь біди дасть матеріяльну поміч; то не підприємство, що принесе зиск від вложеного капіталу, чи навіть декому дасть працю. Це все можна відняти, знищити, взяти на свої цілі, на свої потреби, але тим іще народу не зруйнуємо, морально не вбємо. Але візьміть ви в сьогоднішню добу в руки молодь якогось народу впродовж одного та другого покоління, спиніть природній розвиток думки тієї олоді, виховайте її в байдужності, чи навіть у погорді до цінноців її народу, відмежуйте її від впливів рідної культури (всеодно, чи насильним, чи лагідним способом), тоді напевно буде нарід хилитися до упадку, він стане розпливатися, перестане бути собою. Він зупиниться в своому розвитку, а коли з часом насталиб для нього пригідні умовини розвитку, то він пічне його від початку, залишаючись позаду інших, що будуть споглядати на нього як на менцевартний нарід і навіть не завжди виправдають його упослідження. Скажуть: „Якщоб цей нарід мав у собі дійсно життеві первні, то він був би мусів знайти в собі внутрішню силу перебороти всі противенства".

Український нарід, головно та його частина, що живе в Польщі, вповні свідомий висловлених тут основ для дальшої розбудови нації; свідомий того, що **з утратою духа в молоді пропадуть усі наші духові і матеріяльні надбання.** Шкода булоб усього, що нарід своею енерґією і запопадливістю здобув чи осягнув, коли не залишимо такої молоді, що вмілаб і хотілаб після нас дорожити тим усім і дальше розбудовувати. І такого духа в народі плекає саме товариство Рідна Школа. Воно видобуло зпід попелу забуття наші давні виховні зразки і пригадало народові його тягу від найдавніших часів до рідної освіти; воно освідомило нарід про те, що йому належиться на рідній землі рідна школа, навчило нарід боротися за цю вимогу й уложило цілу систему тієї боротьби. Якби не діяльність Рідної Школи, що вчить нарід дорожити духовими цінностями, то нарід попав би у крайній матеріялізм і не був би здібний боротися за своє визволення, бо воно не булоб для нього чимсь сутнім, конечним; висталоб для нього добре матеріяльне забезпечення. Своєю діяльністю потрапила Рідна Школа змінити обличчя галицького міста, що вже йшло до повної національної загибелі. Насаджуючи свої школи та всякого роду виховні заведення там, де для цього є умовини, творить природні, нездобуті кріпості, творить розсадники української думки, що поширюються і просвітлюють усі закутки української землі, постачає свідомих національно працівників для всіх видів теперішнього многогранного українського життя. Тому заввага, що Рідна Школа має небагато тих виховних установ, чи, що вона не переходить на волинську землю, не є ніяким закидом про слабу розбудову тієї інституції, тільки незнанням справи, чи відносин. Бо зрештою вже то не так мало 649 установ в останньому році, коли позатим влада не допустила до відкриття, чи **закрила 203** в томуж році. Коли Рідна Школа має під безпосереднім впливом 31,381 української молоді, то це вже також щось значить. Очевидно, не є біз впливу в наших обставинах той факт, що **Рідна Школа удержує 1,096 працівників.** При сьогоднішній недостачі варстатів праці для української молоді, то це справа просто фізичного існування.

Лев Ясінчук.

(Кінець буде).

ВАТИКАН І УКРАЇНА

(П. С.) Щоденник „Дер Бунд" з Берна в числі 611 з 30. 12. 38 містить допис з Риму під повищим заголовком. Подаємо його в інформаційній цілі в скороченому перекладі.

Ватиканська дипльоматія вже від довшого часу інтересується українською проблемою. Досі трималась вона в резерві, бо вважала, що ще не надійшов відповідний час на те, щоб вмішатись у справу. Доперва створення Карпатської України в складі чеської держави, що заактуалізовало й справу галицьких українців, спонукало Ватикан вийти з резерви. Несподіваний заклик папи до Польщі, що мав недавно місце, але не був опублікований досі, думають у Римі, буде мати свій вплив на польських католиків і спонукає Варшаву змагати до мирного полагодження української проблеми в рамах польської держави.

Революція 1917. р. принесла несподівано Україні і Кавказові самостійність. В Україні і в Грузії повстав був рух за примирення місцевих церков з Римом. Ватикан не відразу зареаґував на це, а вирішив найперше основно простудіювати справу, і то тимбільше, що Україна в тім русі мала політичну ціль, а саме прилучення до України Галичини, яку в міжчасі віддано Польщі у Версаю.

Експонентом того руху в Грузії був католицький патріярх Киріон II. Його замордували москалі. Його смерть означала й упадок руху. В Україні вмішався в справу руху й уряд. Він думав, що зрівнянням віри притягне до себе галицьких українців. Ватикан не противився намаганням України, бо добачував у тому змогу замирення між народами. Але він не міг допустити, щоб з тією справою була звязана політична проблєма, бо це булоб викликало велику реакцію в цілому світі.

Змагання галицьких українців закінчилось обсадою Галичини Польщею в 1919. р. Добуття Галичини означало для Польщі зиск, але українці почували себе обманутими в своїх правах. Ватикан сидів тоді спокійно, бо не хотів ударяти нагло по молодій польській державі. Крім того папа Венедикт XV побоювався, що вмішання в справу Ватикану потягне за собою посилення православного руху. А це було для Ватикану небезпечне. Щоб одначе не стратити і симпатій українців, рішивсь він вислати на місце свого візитатора Дженокія, а до Грузії — Дельпуче. Дельпуче вернувся за кілька місяців назад і здав звіт з поїздки по Грузії. Вислідом тої поїздки було признання Ватиканом грузинського католицизму.

Нунцієм у Варшаві був тоді теперішній папа Ахіль Ратті, відомий зо своєї любови до Польщі. Военні події в Галичині не дали змоги Дженокієві відвідати Львів, а крім того Польща булаб уважала приявність Дженокія у Львові ватиканським признанням українського сепаратизму. Підчас того, як Ратті старався переконати Варшаву, що поїздка Дженокія вплине на українців успокоюючо та прихилить їх до Польщі, напали на Польщу большевики. Нунцій Ратті взяв активну участь в обороні Польщі. Навіть тоді, як большевики були під Варшавою, він відмовився опустити Варшаву і поляків. У Варшаві він пережив і „цуд над Віслон"; Дженокій поїхав у міжчасі до Відня, де зорґанізував допомогу українським збігцям. Звідти післав він Ватиканові перший свій звіт про жахливе положення українських збігців. В грудні 1920. р. він вислав свій другий звіт, у якому ствердив, що доля України вже вирішена і тому він вважає свою місію скінченою. Тоді його відкликали до Риму. Як він приїхав до Риму, захворів важко папа Венедикт XV. Ще перед його смертю говорив з ним Дженокій про свою місію, але до основної балачки на українські теми не дійшло, бо кілька днів після того папа помер.

На папський престол вступив Ратті. Він зараз післав Дженокія на візитацію галицьких дієцезій. Поляки були католики, але й українці також католики грецького обряду. Погано було те, що в одному і тому самому місті жили епископи український і польський, що доводило до зударів між ними. Кожний єпископ мав свою катедру і тому релігійне питання ставало силою речі й політичним. Це хотів усунути папа Пій XI (Ратті). Місія Дженокія не вдалась. Він умер 1926. р. Жалували за ним українці.

Події в Чехословаччині загострили польсько-українські взаємини. Українці зневірились у допомогу Ліґи Націй і зажадали від поляків виповнення зобовязань з 1919 р. Спір ведеться менше на тлі політичному, а більше на релігійному. Українці закидують полякам, що ті поборюють православя, але разом з тим уніятам закидують, що ті працюють разом з православними для однієї цілі. Поляки знищили і позамикали коло 500 церков і монастирів та замкнули 2,500 шкіл. Все це викликало солідну реакцію в краю. Український митрополит Шептицький, український патріот, від 15 літ бореться за права українського народу. Він часто осуджує в своїх пастирських листах виступи українців та революційні тенденції. Але рівночасно з тим він пригадує полякам на всі їхні зобовязання, перебрані відносно українців.

Дальше закидують українці полякам, що шкільний закон з 31. 7. 1924 р. не дає змоги українцям мати школи з власною викладовою мовою. Вони скаржаться також на те, що, не зважаючи на заґарантовану конституцією рівність прав, їх практично не допускають до урядів.

По довгому вичікуванні рішився папа посередничити між поляками й українцями. З його доручення їздив до Львова варшавський нунцій Кортезі для переговорів з місцевими епископами. Він рівночасно привіз апель папи до Польщі. В ньому говориться між іншим: „Святий Престол не втратив надії на замирення. Святий Отець знає, що поляки щодо його особи є вдячні і привязані. Він переконаний, що його пересторога знайде відгук у серцях поляків, і то тимбільше, що він усе був і є вірним і випробуваним приятелем шляхетної польської нації. Ватикан, що керується в своїй праці бажанням миру і справедливости та не піддається політичному і матеріяльному натискові, добачує в Україні мостовий причілок для оборони Заходу перед большевизмом. Він пригадує Польщі на ті важкі хвилини, які вона пережила в часі неволі, й апелює до неї, щоби була супроти народів, які борються за ту саму справу (свою волю), трохи вирозумілішою".

Маніфест папи викликав, кажуть, у політичних варшавських колах велике враження. Польща ще не заняла свого ясного становища до того маніфесту. У Ватикані думають, що він останеться без відгуку. Місія Кортезія, здається, мала успіх і у Львові.

Леонід Ленч.

Сеанс гіпнотизера

Гіпнотизер Фердинандо Жаколіо, постарший мужчина з подовгастим кінським лицем, на якому ріжні гріхи та нахил до пиячіння оставили болючі сліди, виступав у місті Н. уже других десять днів.

Пояснювалось це тим, що в місті Н. гіпнотизерові жилось доволі вигідно. Ніхто його не чіпав, а нерозманіжена публика пильно ходила на представлення, що їх Фердинандо улаштовував у міському цирку.

На одному такому представленні стрінулись директор місцевої контори тресту „Домашня птиця", товариш Верепетуїв, і управитель відділу індиків цієїж контори, Дрожинський.

Сиділи побіч себе. Розсівшись вигідно, Верепетуїв і Дрожинський стали слідкувати за представленням.

Спочатку Фердинандо, у старому, блискучому фраку, із сатиновою хризантемою в дірці від ґудзика, ліниво-привичним рухом устромив собі в язик три шпильки від дамського капелюха моделю 1913 року й обійшов ряди, показуючи, що не тече кров.

Гості з поневільною повагою оглядали товстий фіолетовий язик, проколений наскрізь. Дівчина з піонірським ковніром навіть потермосила цей дивовижний язик і при цьому викликнула:

— Йой, який шерсткий!

— Нічого собі! — сказав товариш Верепетуїв.

— Гарно — озвався худорлявий Дрожинський.

І гіпнотизер уже готовився до сеансу.

— Хто бажає, прошу на сцену — ввічливо сказав він.

У цюж хвилину в останнього ряду піднялася бліда дівчина, з якою гіпнотизер, звичайно після вистави, пересиджував у пиварні „Приязнь".

Фердинандо записав її імя й назвище в товстелезну книгу.

— Це для лікарської контролі, — пояснив він публиці.

За пять хвилин бліда дівчина сиділа на сцені з отвореними устами та поважно виконувала невигадливі бажання гіпнотизера: розщіпала горішні ґудзики блюзки, говоблячись до купання в невидній ріці, деклямувала короткі поезії з бувших відривних календарів та признавалась, що кохає невідомого Івася.

Потім дівчина відійшла й гіпнотизер знову попросив на сцену тих, що бажають дати себе загіпнотизувати. І ось із бічної льожі на сцену вийшов дідусь у баєвій куртці та рудих чоботах.

— Ми бажаємо дати себе загіпнотизувати — сказав він — ґіпнотизуй!

— Дивіть, це наш Микита — сказав Дрожинський до директора „Домашньої птиці" — сторож із третьої фарми. Злобний дідусь, я його знаю.

— Служба моя незначна, — тимчасом пояснював гіпнотизерові дідусьо в баєвій куртці — я працюю як сторож на фармі домашньої птиці. А звуть мене: Микита Борщів, так і пиши!

Фердинандо Жаколіо посадив Микиту на крісло та став гіпнотизувати. Незадовго Микита тяжко зідхнув і з очевидним задоволенням примкнув очі.

— Ви засипляєте, засипляєте — говорив гіпнотизер, що хотів забавити публику — ви вже спите. Ви вже не сторож домашньої птиці фарми, Борщів, а директор усієї вашої контори! Ось, ви приїхали на роботу. Сидите в кабінеті директора. Говоріть! Ви директор! Говоріть!

Сплячий Микита помовчав, а потім пронизливо заговорив:

— Цеж формальний непорядок! Десята година, а в конторі нікого! Ех, закапарив-же службу товариш Верепетуїв!...

Товариш Верепетуїв, що сидів у третьому ряді, почервонів і сердито здвигнув плечима.

Дрожинський тихцем захитався.

— Ну, я вже порядочок заведу — говорив далі Микита — я вам не Верепетуїв, я в кабінетах не стану портки висиджувати. Абож то він, Верепетуїв, що? Він на домашній птиці зовсім не розуміється. Він качку з вороною переплутає. Йому тільки папірчики писати та за орудками їздити. Він на фармах раз до року буває.

— Це брехня! — скрикнув із місця Верепетуїв.

Публика зареготалася.

— Не перешкоджати бесідникові — крикнув хтось із публики.

— Ні, не брехня — не отвираючи очей сказав загіпнотизований Микита. — Це чистісінька самокритика, а не брехня, коли хочете знати. Скільки разів ми Верепетуїву про того гусака, Дрожинського, говорили. А він ані ду-ду. А Дрожинський індикам корму не придбав, вони поздихали, бідненькі.

— Це неправда! — закричав із другого ряду Дрожинський. — Я писав до тресту. Я маю документ. Гіпнотизер, пробудіть його!

— Не будити! — зашипіли на салі. — Хай виговориться! Говори, Микито! Відійдіть, товаришу Жаколіо, не перешкоджайте чоловікові.

— Не треба мене будити, не треба! — кричав Микита Борщів, усе ще із замкненими очима. — Як буде треба, я сам пробуджусь. Я ще за прозодежу не сказав. Чому сторожам, я вас питаюся, півкожушків досі не видали?

Верепетуїв і Дрожинський дрижучи, червоні, протискалися до виходу. Вслід за ними нісся могутній бас Микити Борщова:

— А кому недавно дві качки віднесли? Товаришові Дрожинському. А хто минулого року качата заморозив? Товариш Верепетуїв!...

Цирк гудів. Фердинандо Жаколіо стояв при вході за кулісами трохи збентежений. Він зовсім не сподівався такого висліду гіпнотизування.

Якась жінка, в сорокатому одінні, з першого ряду витягла до нього руку та настирливо домагалася:

— Допустіть після Микити мене до слова, громадянине гіпнотизере. Я про курей розповім. Все розкажу, що на серці накипіло. Все!

(Із большевицького гумористичного журналу **„Крокодиль").**

Все та сама.

Чоловік лежить тяжко хорий. Лікар виходить із його кімнати. У дверях жде на нього молода жінка хорого.

— Пане докторе, прошу мені сказати правду.

— Прошу пані...

— Лише без викрутів, пане докторе, — каже шепотом жінка — прошу мені сказати правду! Чи можу ще дати вшити собі ясну суконку, чи вже не оплатиться?

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

С. К. — У тому нема нічого дивного, що вихрестились. Часописи подають, що в Мадярщині переходять жиди на христіянство у великому числі.

•З ДНЯ•

ЧИ ДУШИТИ ПОЧУВАННЯ, ЧИ НАД НИМИ ПАНУВАТИ?

Що дня приходять до редакції від українських громадян листи, в яких вони висказують свої почування про повстання Карпатської України, або про ті жахливі знущання, що відбуваються над українським народом під усіми займанщинами, а також про ті надії, які ми нині всі маємо, що ось наша справа є на передодні повного вирішення.

Ті голоси є повні любови до української справи, а також обурення до ворогів. Але ту любов і те обурення деякі висловлюють зрівноважено і достойно, а деякі занадто сентиментально, безконтрольно, розхристано, гістерично.

ДВА ПОГЛЯДИ.

Треба тут сказати, що є на світі такі погляди, які кажуть, що ми повинні наші почування вцілости здушувати, бо вони перешкоджають нам здорово, розважно думати. Але є і такі, які кажуть, що почувань здушувати не можна, бо вони є джерелом нашої енергії, нашої сили. Без них людина не візьметься за ніяке діло. Зате треба ті наші почування, замісць здушувати, добре контролювати. Не вбивати їх, тільки тримати на припоні. А в цьому міститься величезна ріжниця. Бо цілком що інше вийде, коли ми зовсім здушимо любов і захоплення до якоїсь справи, а що інше, коли ми ту любов і захоплення, так би сказати, нахо̀встаємо, заженемо в підсвідомість, щоб у той спосіб відзискати спокійну голову до думки, а рівночасно в підсвідомості з цеї любови і захоплення створимо моторову силу для наших рухів і нашого ділання.

ЛЮБОВ ДО СПРАВИ.

Любов до нашої національної справи, захоплення до наших визвольних змагань, а водночас обурення на ворогів — це речі похвальні і свідчать про патріотизм даної людини. Але ця любов і запал з одного боку, а огірчення до ворогів з другого, не варті торби січки, коли даний чоловік не опанує їх як слід, а виливає їх лиш у формі нарікань, проклонів, кивань пальцьв у чоботі, або в формі сентиментальних викликів: „Божечку мій! Ах, Україна. Ах, як я люблю свій нарід! Ах, Боже, ах, ах"...

Ці почування до свого рідного краю, що є, безперечно, гарні, треба контролювати. Не можна їх випускати розхристано, неупорядковано. Бо в той спосіб вони тільки марнуються, виснажують людину з її рушійних сил. Крім того, даючись опановувати таким безконтрольним почуванням, ми засліплюємо свій мозок, тратимо розсудок і через те не можемо нічого корисного зробити.

ПОТРІБНО РОЗСУДКУ.

Тому саме, що наша справа нині є на передодні корисної розвязки, ми всі мусимо мати здорову голову, розвагу, розсудок. Саме тепер ця наша свята справа вимагає від нас найбільше діл, а найменше зідхань і розхристаних почувань. Тепер саме нам потрібно найменше настроєвих фраз, а найбільше слів, вагітних змістом. Бож ми стоїмо на передодні творення своєї держави. А в творенні загальникові, настроєві фрази не вистарчають. Настроєві фрази, навіть коли вони мають поетичну мистецьку форму, мають за завдання розбудити волюнтаристичні відрухи, мають розбудити вступну охоту до чину. А розсудок має нам вказати, яку вести працю та як задуману річ перевести в діло; щоб вона з думки перемінилася в щось дійсне, конкретне.

РОЗБУРХАНІ ПОЧУВАННЯ ШКОДЯТЬ.

А розбурхані, неконтрольовані почування, хоч може в самій основі є шляхотні і мають добру волю, нераз провалюють цілі справи і зводять їх до невдачі. Нераз чоловік з великої любови, чи страху, чи пошани до когось чи чогось, забуде язика в роті, поводиться глупо та наробить таких дурниць, що опісля довгий час сам себе стидається. Через те, що він не зумів у даній хвилині контролювати тих своїх почувань і достойно перед даною людиною повестись, він накоїть чимало шкоди собі, або якійсь загальній справі.

Те саме діється з цілою суспільністю, з цілим народом, який у своїх переломових, важних хвилинах стратить холодний розсудок і робить такі речі, які шкодять йому. А пристрасті цілої суспільности далеко тяжче опанувати й звернути їх у будуючому напрямку, ніж пристрасті одної людини.

Ми мусимо вже тепер до того приготовлятись, і до того заправлятись, памятаючи, що почування потрібні, бо вони є рушійною силою одиниці і цілої нації; але ті почування мусять бути під строгою внутрішньою контролею. А виклики „Ах, Боже мій!", „Ах, мій рідний край", „Ах, Україна" мають лише тоді вартість, коли за ними йдуть якісь конкретні діла і поміч тому рідному краєві.

Перший крок.

— То ти справді постановив перестати пити?

— Так, я купив уже собі навіть ножик без коркотяга.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

Праця бр. св. Юрія, 239 від. У. Н. С., в 1938 р.

В грудні і січні відділи У. Н. Союзу відбувають свої збори, здають звіти з цілорічної праці, вибирають новий уряд та дискутують нові, складніші питання нашого іміграційного життя.

Такі збори відбулися також у 239 відділі У. Н. Союзу, який під цю пору являється найбільшим відділом У. Н. С. в Філядельфії.

Праця була успішна. Приєднано до відділу поверх 35 старших членів, а дитячий відділ подвоївсь, себто зріс на 100%.

Приходи за 1938 р. перейшли суму $5,000. Майно зросло поверх $150. І хорих було не багато.

Товариство жертвувало на Лічницю $10, на Дім Старців $10, на Карпатську Україну $50. Уряд братства і члени взяли активну і провідну працю в громадському житті. Всі члени платять вкладки точно. Ні одного члена не суспендовано в 1938 р. Ось тому одноголосно затверджено старий уряд на 1939 рік. Але з цими додатками: вибрано двох помічників секретаря, а це Г. Сивуляк, учительку й абсольвентку університету Темпл, та І. Хмелика, поручника американської армії. Їх завданням буде обзнайомитися з секретарським діловодством та вести організаційну працю серед молоді. Стверджено одно недомагання, а це, що члени не дуже являються на збори. Тому рішено відбувати збори кожного місяця від години 8 до 9 ввечір, а потім улаштовувати відчити і дискусії для членів.

Наступні збори відбудуться в суботу, 18. лютого. Але тому, що в той день буде баль Союзової молоді в Українській Галі, всі члени і їх знайомі візьмуть участь у цьому балі.

Наша праця в 1938 р. була успішна, а наш У. Н. С. іде вперед. Ця праця при добрій волі і допомозі всіх членів буде ще успішніша в 1939 році. А початком цеї праці хай буде **стріча всіх філядельфійських Союзовців на балі молоді 18. лютого** в Українській Галі, точно в годині 8 ввечір.

Поможім нашій молоді в її організаційній та народній праці.

Д-р Володимир Ґалан.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Відкриття студії українських народніх танців.

На днях п. Іван Заболоцький відкрив студію українських народніх танців. Його ціллю є вести систематичне навчання тих танців. Цей учитель є з вищою освітою і довголітньою практикою провадження науки танців. Викладає свої лекції українською й англійською мовою. Це дуже важне, бо п. І. Заболоцький мав учнів з американських родин. Надзвичайне заінтересування нашими танцями виказала американка, пані Ґлісон із Форд Ситі, Па., що виїхала на курс своїх трьох синів та старалась прибрати їх за приписами в український народній стрій. Хлопцям приходилось доволі тяжко вивчити кроки зпочатку, та опісля вони опанували наші танці по мистецьки. Є вони свого роду акторами й часто виступають на американській сцені, пропагуючи українське імя.

Пан Іван Заболоцький зорганізував і провадив школи танців у Нюарку, Н. Дж., Ріверґед, Н. Й., Форд Ситі, Па., Бервик, Па., Гейзелтон, Па., Шамокін, Па., Мавнт Кармел, Па., Колпмонт, Па., Вилкс Бері, Па., Нантикок, Па., Бреслав, Па. і Гановер, Па., а рівночасно давав велікі виступи, переважно по американських вищих школах і театрах.

Про виступ українських танцюристів у Кофлин Гай Скул Авдиторіюм у Вилкс Бері, Па., під проводом п. Івана Заболоцького пише американський музика Веслей Е. Вудроф у „Таймс Лідер", Вилкс Бері, Па., 16 жовтня 1936 р. під заголовком „Правдива душа пробивається в танцях українців".

„Українські народні строї своїм брилянтовим видом виявляють мистецькі новості Терпсихори"! (музи танців). То була вистава балету найславніших народніх танців у цім місті, під проводом проф. Івана Заболоцького. Той, хто був свідком того виступу, скоро його не забуде!"

А посадник міста Ловленд, говорячи до публики, подякував українцям за плекання музики й народніх танців у прибранім краю.

Найвищим відзначенням для українців у стейті Пенсилвенія було запрошення до участи в концертовій програмі танцюристів під дирекцією п. І. Заболоцького в Університеті Вокнел у Люисбурґу. Це було підчас народнього стейтового свята Пенсилвенії, де українцям признано великі заслуги на полі культурнім, враз із іншими народами цього стейту.

Підчас літніх курсів у Вилкс Бері, Па., американське вчительство під дирекцією панни Рут Е. Свізій заангажувало п. І. Заболоцького до ведення показових лекцій українського танцю для вчителів. Зацікавлення було велике. Американський учительський збір у Скрентоні, Па., просить п. І. Заболоцького на показовий вечір українського танцю.

Про ці виступи американська преса писала обширно, не тільки за танці й строї, а також за Україну, а п. Заболоцькому дала признання за його щиру й чесну працю.

Лекції українських народніх танців відбуваються в американській салі під ч. 74 Ст. Маркс Плейс (Іст 8 вулиця).

Саля чиста, тепла й відповідає всім вимогам гигієни.

Громадяни міста Ню Йорку! Не дайте загинути своїм дітям у чужому морю. Поможіть дітям навчитись жити для Америки, а також і для України.

Степан А. Пельц.

З МУЗИКИ

МУЗИЧНІ ІНСТРУМЕНТИ ДАВНІХ УКРАЇНСЬКИХ ВІЙСЬК.

В українськім (руськім) війську в найдавніших часах музикальними інструментами були труба та бубни. Коли **968** року печеніги напали на Київ і місту йшла підмога з Лівобережжя Дніпром на човнах, військо „затрубіло сильно", міщани крикнули з радощів, а на печенігів упав страх.

В **1151** році, при облозі Києва князями Юрієм Суздальським і Володимирком Галицьким, і обложені і ті, що облягали місто, мали труби та бубни. В „Слові о полку Ігореві" (український поемі з XII. століття) є згадка, яка потверджує, що українське військо вживало труб.*) В 1216 році, підчас міжусобиці новгородців із володимирцями, перші мали у своєму війську шістьдесять, другі по 40 труб і бубнів.

Наші війська вживали в давнину бубнів і литаврів.

Коли вносити із старовинних малюнків, то можна здогадуватися, що спершу труби були прості, без колін (невигнуті). Пізніше робили труби з трьома колінами, одно від одного в рівній віддалі. Такі труби звалися трубами військового ремесла. Для прикраси причіпляли до труби шнури з торoками. В походах надівали на інструменти т. зв. чахли, себто торби (футерали), щоб вони не нищилися.

Бубон, це була невелика мідяна чаша з натягненою наверху шкірою. Кіннота привязувала бубон до сідла з правого боку, піхотинці держали бубни у лівій руці, а для ударів мали щось ніби палочку з грубої шкіри, прикріплену з одного кінця до короткої деревляної ручки, з другого до ремінного клубка (мяча). Називалася ця палочка „вощага". Коли військо йшло в похід, кожний тисяцький мав причеплений до сідла такий бубон, однаке менший, що звався тулумбас (назва турецька). Тулумбасами давали знак до наступу або до бою.

Барабан, це був величезний бубон, прикріплений до підстави з дощок, звязаних ланцюгами, покладеної на чотирьох рядом уставлених конях.

Для удару в такий барабан уживали 8-мох людей. Кожний тисяцький мав свій барабан, від чого часом розуміли весь полк. Підчас війни або пожежі вдаряли бирючі (герольди) в такий бубон на сполох і сповіщали народові прикази полковників або начальників міста.

Литаври — це те саме, що бубни, лише більші розміром, а вживала їх кіннота. Були в більшості мідяні а часом срібні. Причіпляли литаври по одному з кожного боку сідла, а в цьому місці, де їх доторкалась нога вояка-литаврщика, мали грубу шкіряну подушечку.

Срібні литаври були теж на Запоріжжі. Вони стояли на січовому майдані; ними скликав довбуш (барабанщик) січове товариство на раду. В поході вживали запорожці барабанів і сурем. Вже з кенцем XVI. століття козаки на Січі мали навіть срібні труби, даровані цісарем. В 1601 році в полку з 500 людей був один трубач, 1 сурмач і 1 довбуш. Музика пригравала також у поході. Згадується про те в народніх піснях, як напр.: „Військо йде, хоругвовки мають (себто лопотять на вітрі) **попереду музиченьки грають"**. В козацьким літописі про вибір гетьмана 1734 року сказано: „Полковники, старшина полкова і сотники з усіма козаками, **при військовій музиці зо** знаками (прапорами) йшли пішки в город".

Відповідно до інструментів звалися і люди, що грали на них: трубачі, сурмачі, литаврщики, барабанщики, довбиші (або довбуші). Чи ті музиканти мали окремий однострій — невідомо.

*) У „Слові о Полку" сказано: „Трублять труби в Новгороді, стоять прапори у Путивлі, Ігор жде брата Всеволода..." А далі: „...І сказав йому Буй-Тур Всеволод: Мої куряни (мешканці Курська) — сміливі вояки: під трубами повивані, під шоломами колисані, кінцем списи годовані".

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У неділю, 29. січня, увечір помер у Ню Йорку по короткій недузі в 53. році життя

ПАВЛО ПЕРЕСТЮК.

Приїхав до Америки в 1913. р. Походив зо села Гнильче, пов. Підгайці. Полишив жінку Анну і доньку Стефанію. Похорон відбудеться у четвер рано, 2. лютого, з погребового заведення Івана Бунька, 437 Іст 5. вул. Служба Божа буде відправлена в 10. год. рано в укр. кат. церкві на 7. вулиці.

Земля Йому пером!

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

З ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В ЕСПАНІЇ.

Підчас крівавих боїв за Барсельону впало багато жовнірів по обох сторонах. На світлині два жовніри з армії Франка переносять раненого товариша до польового шпиталю.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ОБЄДНАННЯ, 24. ГРУДНЯ 1938.

(5)

Д-р Мушуга радить молоді зачинати збірку грошей на ту ціль, а Обєднання прилучиться.

М. Пізнак радить, щоб молодечий комітет виробив відозву, а підписали всі, старші й молоді урядники.

Д-р Мишуга завважує, що молодь, яка часто скаржиться на „гнет старших", тепер має повну „автономію", отож хай з того користає і сама працює.

М. Мурашко завважує, що не личить молоді тепер держатися старших, коли ще недавно вони нарікали на „домінацію".

О. Гамкало годиться на зміну, щоб молодь видала заклик, а всі підписали. Внесок цей перейшов.

А. Яремко додатково запитує, як порішено справу з бюром.

Д-р Мушуга відповідає, що наради висказалися за таке бюро. А тепер екзекутива буде думка, як це перевести в життя. Покищо пропаґанду роботу буде провадити Обєднання в такій мірі, як йому дозволяють засоби.

Степанія Галичин запитує, чи пляноване інформаційне бюро буде співпрацювати з існуючим пресовим бюром у Ню Йорку.

На це предсідник О. Ревюк відповів, що тому, що не маємо близчих інформацій про те бюро, тої справи тепер не можна вирішити.

І. Клок запитує, чи екзекутива може вплинути на ту молодь, що внаЛежить до У. Н. Союзу і до Обєднання, а проте зле відноситься до націоналістичної ідеї.

Д-р Мишуга відповідає, що офіційно про таке зле відношення екзекутива нічого не знає. Бо та молодь, про яку екзекутива знає і з нею стрічається, добре відноситься до націоналізму.

І. Клок каже, що знає таких з молоді, які мають комуністичні, або соціалістичні переконання й виступають проти націоналізму.

М. Пізнак говорить, що може хтось десь трапитися, що має такі переконання, але це тяжко кожного окремо контролювати. А тяжко ще також тому, що Обєднання нікого не силує до ніяких переконань, а лише це вільному розсудкові кожного члена. Та навіть коли б де появились такі особи, то обовязок нас усіх, а не лиш екзекутиви, зарадити лиху.

І. Клок завважує, що нема чого боятися в Америці розшуків комітету Даєса, бо ніщо нікому не грозить, навіть коли б хтось хотів звязатися з якимсь фашистівським рухом.

О. Ревюк відповідає, що не йде тут про особистий страх. Коли хтось відповідає виключно за себе, то тоді може собі робити, що хоче. Але хто відповідає за якусь цілу організацію, то тоді мусить зо своїми особистим потягненнями бути обережний.

Д-р Мишуга каже, що кожний чоловік в особистім житті може виявляти стільки відваги і хоробрости, скільки забажає. Може навіть ризикувати, за вподобою, своїм життям. Та не вільно пописуватись відвагою там, де йде про загальне добро. Бо вразі прогри покутує не лиш та особа, що пописувалась хоробрістю, але також ціла інституція, чи ціла суспільність. В Америці є такі ґрупи, що тільки чигають на те, щоб українські національні товариства зробили якийсь необережний крок, за який можна би було їх колись переслідувати. Тому провід наших національних організацій мусить бути обережний і мати на увазі провокації.

На кінець відчитано резолюції і їх одноголосно принято. Резолюції були друковані в ч. 302 „Свободи" з 1938 р.

Збори закінчено відспіванням національного гимну.

(Кінець).

ГОЛОСУВАННЯ — ЦЕ АМЕРИКАНСЬКЕ ДІДИЧНЕ ПРАВО

Звиш півтора століття по оснуванні Злучених Держав жінки не мали прав голосування. Одначе цікаво, що була ґрупа жінок у горішній частині стейту Ню Йорк, котра пропонувала завести заборону прав голосування людям, які через довге безробіття опинились на публичній допомозі.

Цю організацію, звану „Жіночий Бунт", мотивується тим, що закони одинацятьох стейтів забороняють право голосу бідолахам; а хто на допомоговім списку, це справді „бідолах". Вони кажуть, що відкинення осіб, удержуваних публичними фондами, повинно бути загальне, тому, що люди на допомозі поправді не є вільні виборці, бо „на них впливає політичний заклик", а їх голоси „посередньо чи безпосередньо куплені".

„Жіночий Бунт" почав був широку аґітацію за таке обмеження прав голосування, та кампанія скоро заникла, бо проти такого гостро виступили всі американські політичні партії. Президент Рузвелт, познайомившися з тим рухом, заявив, що яканебудь заборона таксамо нерозумна, як обмеження прав голосування людям з науковим ступнем „бакаляр певних наук".

Голова републиканського стейтового комітету Ню Джерзи, Клейтон Е. Фрімен, у тій справі закликає до поборювання такого руху, котрий змагає завести гидкі закони для заборони прав голосування тих нещасних людей, котрі з браку праці опинились на допомозі. Велике число урядовців каже, що смішно порівнювати людей на допомозі з „бідолахами". Нема стиду бути на допомозі чи на допомоговій праці, бо ті люди це жертви економічного положення, над котрим не мають контролі, а поміч приймають з конечности і тому, що не годні знайти праці. Проект заборони прав голосування йде в розріз з тутешнім демократичним устроєм.

Загальний виступ проти проєкту заборони прав голосування людям на допомозі свідчить, що такий рух не діστане підтримки у жаднім стейтовім законодавстві, котрі за конституцією мають право рішати, хто може брати участь у виборах. Не треба дивуватися, що публична опінія великою більшістю відкинула думку здержання людей, що проживають в економічних недостатках від виконування їх громадянського обовязку і співучасти у правлінню — прав голосування.

Існують дві теорії відносно прав загального голосування. Перша, що це привілей, даний державою населенню, а друга, постійно піднoшувана від початків заселювання Америки, що це природне, дідичне право, яке належиться кожній людині.

Раджер Виллямс, основник кольонії Род Айленд, покликуючись на „природні права людини", завів загальне право голосування. Одначе майже в кожній кольонії обмеження були такі, як в Англії. Тільки „вільним посідачам", землевласникам, було дозволено голосувати. В Новій Англії, особливо в Масечусетсі, були заведені релігійні обмеження. Майже в усіх інших кольоніях римо-католики і жиди, а в Новій Англії теж квейкри не мали прав голосування.

Ці обмеження головно існували ще після революції. 1787 року було лише 150,000 виборців серед пятьох мілінів населення, котре сьогодня далоб від 700 тисяч до одного міліона голосів. Томас Джеферсон, один з основників републики, стояв за поширення прав голосування. „Думали", він мотивував, „що корупція буде здержана, коли право голосування матимуть кілька багатих людей; але це буде більш досконале здержання, коли право буде дане таким членам, котрі будуть проти засобів корупції".

До громадянської війни майже всі релігійні обмеження прав голосування знесено. Абрагам Линколн, пропагуючи загальне і рівне право голосування, прозвав „авангардом вертаючогося деспотизму" всіх, котрі намагались „підірвати принцип вільного правління і завести касти виборців".

Сьогодня існує ще обмеження прав голосування тільки для нігрів у південних стейтах через приписи про грамотність та інші спеціяльні іспити. Ті приписи, хоч противні 15-тій поправці конституції Злучених Держав, умотивовані тим, що стейти мають право встановляти кваліфікації виборців. У кількох стейтах ще слідне кольоніяльне маєткове обмеження, оперте на плаченні податків. Одначе подавляюча більшість населення Америки одідичує рівні права голосування без ніяких обмежень.

ФЛІС.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НОРТГЕМПТОН, ПА.

На Карпатську Україну.

Дня 8 січня н. р. на хрестинах у гром. І. і А. Назарів була згадка і про Рідний Край. Маленький Івась відмовився від усяких дарунків для себе, а бажав, щоб зложити жертви на Карпатську Україну. Привиті зложили $10, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

А. Потіха.

СТЕЙНТ КЛЕР, ПА.

На народні цілі.

Гром. В. Саляк переслан через Обєднання $20 на народні цілі, які то гроші зібрано серед парохіян місцевої української гр.-кат. парохії ім. св. Миколая.

ДЕНВЕРІ, КОЛ.

На Карпатську Україну.

В день Різдва Христового зійшлися до дому Михайла Марковича українські громадяни, щоб взаємно побажати собі „Веселих Свят". При тій нагоді гр. Богда сказав кілька слів про Карпатську Україну і попросив зложити на ту ціль жертви. Жертвували: С. і Марія Богда $3; по $1: А. Гнатків, Д. Іванишка, І. Копчук, М. Маркевич. Разом $7. На зборах бр. св. Миколая, 381 від. У. Н. Союзу, жертвували по $1: П. Вовк, Т. Хариш, М. Гудзій, М. Лукашевич; С. Конюх 50 ц. Разом $11.50, які вислано через Обєднання на призначену ціль.

М. Маркевич, секр. від.

СКРЕНТОН, ПА.

На Карпатську Україну.

Товариство „Линкольн Кемп ч. 466, Вудмен оф Ди Ворлд", ухвалило на своїх річних зборах з каси $10 на підмогу Карпатській Україні. Максим Глух, замість бажань Різдвяних Свят своїм приятелям і знайомим, жертвує $5 на Карпатську Україну, $5 на інвалідів і $2 на Рідну Школу. Разом $20 вислано через Обєднання на призначені цілі.

Максим Глух, секр від.

СПРІНГ ВЕЛЕЙ, Н. Й.

Коляда на Карпатську Україну.

З нагоди Різдва Христового місцева молодь, хлопці і дівчата, що колядували на церкву, не забули також і про іншу ціль та зібрали на Карпатську Україну жертви. Зложили по $1: В. Юревич, Я. Погоський, Д. Гросулик, І. Сивецький, М. Москаль, А. Гавол, Марія Орищин; по 50 ц.: Є. Москаль, І. Брега, М. Орищин; дрібними 50 ц. Разом $12, які вислано через Обєднання на Карпатську Україну.

М. Москаль.

ЛЕЙКВУД, О.

На Карпатську Україну.

На річних зборах від. 108. У. Н. Союзу Теодор Грущак вніс внесок, щоб щось жертвувати з каси на Карпатську Україну. М. Мельничин подав внесок на $25. Попер П. Канюк і цей внесок перейшов одноголосно. Суму $25 вислано через Обєднання на призначену ціль.

Дмитро Потажний, предс.
М. Мельничин, секр.

У лікаря - зубаря.

— Найліпше буде, як заложу вам корону.

— Не хочу! Я республиканець із переконань.

„КРАЙ ГАРНИЙ, АЛЕ ЛЮДИ НЕГАРНІ".

Лені Ріфеншталь, німецька фільмова зірка, відїздить з Америки додому. Вона прибула була колись до Америки, щоб ґрати в фільмах, але Голивуд, як вона каже, „зірвав їй голову", себто не дав їй нагоди проявитися. Не маючи гарного слова для фільмового промислу Америки, вона має гарні спомини про Америку. Вона відїхала відомим німецьким кораблем „Ганза".

У неділю, 22. січня 1939. р. помер по операції довголітній член відділу 72. У. Н. Союзу,

МИХАЙЛО СЛОНЬОВСЬКИЙ.

Покійний вступив до Союзу в 1916. році. Він походив з Комарна, повіт Рудки, Галичина. Був щирим українцем, виховав свої діточки в українськім дусі і ціпився тим, що вся Його родина належала до У. Н. Союзу. Покійний був далеко в своїм віці; хто Його знав, всі Його поважали.

Оставив вдову Зофію, чотири доньки й два сини.

Хотяй нерідна, а чужа земля, нехай буде Йому легка!

Іван Коцан, предс.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО.

(23)

„Так", повторила ще раз Гелена триюмфуючо. „Той чоловік, якого ви вважали за мого брата, є фактично Тарзан".

Том поважно над тим задумався. Він почав з цілої душі клясти, що Маґра перешкодила йому вбити того велитня ще в Лоанго. Свої проклони він закінчив завважою: „Не журися, пташко, я ще його дістану. Ще й як дістану!"

Також Маґра вже була переконалася, що Тарзан є справді Тарзаном, а не Браєном. Та це не зробило на неї великої ріжниці. Навпаки, вона полюбила Тазана ще більше, ніж любила Браєна. Бо Тарзан попри свою гарну поставу ще був загадковою фіґурою. А жінки за тим пропадають. Але Тарзан мало відповідав на її кокетерію і залицяння.

Це дуже боліло в Маґри. Бо Маґра була красуня і неодин був би побіг за нею. А тут Тарзан ні трішки не зворушувся її красою. Коли вона отаборилися, Тарзан пішов полювати звірину. Маґра тимчасом виповзла з шатра і пустилася за ним у надії зустріти його, коли він буде вертатись. Вона хотіла прохати його вибачення за зраду й жалувати свого вчинку.

Вона справді була в такому настрою в цю хвилину. Їй соромно було за себе саму. Заглиблена в своїх думках, Маґра не зчулась, як опинилась далеко в лісі. А в тих околицях було повно львів. І тепер один з львів занюхав її і подався її слідами. Тихим ходом слідкував за нею голодний лев, готов кожної хвилини розшматувати її в куски.

Вічно веселий.

— Коли зроблю якусь дурницю, то маю настільки зрозуміння, щоб самому сміятися з того...

— О, то ви мусите жити веселим життям!